

Ny juridisk hjælp til kommunerne

Ombudsmanden forklarer her formålet med Myndighedsguiden, som fremover skal hjælpe kommunerne med at undgå juridiske fejl i en travl hverdag.

Kommunen
30. oktober 2017

Af Folketingets Ombudsmand Jørgen Steen Sørensen

Den 30. oktober åbnede vi Myndighedsguiden på ombudsmanden.dk. Formålet er at hjælpe jurister og sagsbehandlere i bl.a. kommunerne til at undgå fejl i sagerne. Og dermed til at styrke borgernes retssikkerhed.

Først et par generelle ord om forholdet mellem ombudsmanden og kommunerne.

Kommunerne blev fuldt ud omfattet af ombudsmandens tilsyn i 1997. Det skete ved en ændring af ombudsmandsloven, og den blev nok imødeset med en vis spænding af begge parter. Ville ombudsmanden forstå kommunernes vilkår? Og hvordan ville kommunerne se på yderligere statsligt tilsyn?

I dag 20 år senere kan man – i hvert fald set fra ombudsmandsinstitutionen – konstatere, at samspillet er forløbet godt.

Overblik mod fejl

Vi behandler hvert år et stort antal sager fra kommunerne. Her ser vi grundlæggende det ansvar og ønske om at gøre tingene rigtigt, som er nerven i dansk forvaltningskultur. Og i de – forholdsmæssigt ret få – sager, der giver anledning til kritik og henstilling, reagerer kommunerne erfaringsmæssigt godt og konstruktivt. Det er vigtigt, for disse sager angår ofte alvorlige spørgsmål om f.eks. forholdene for anbragte børn, offentligt ansattes ytringsfrihed og rettigheder for socialt udsatte.

Omvendt skal kommunerne selvsagt møde en fornuftig og afbalanceret ombudsmandsinstitution. En institution, der bruger kræfterne på væsentlige spørgsmål, viser passende respekt for det kommunale selvstyre og arbejder for at finde reelle løsninger på virkelige problemer.

NYHED

Relationen mellem ombudsmanden og kommunerne bør imidlertid række ud over enkeltsager. De sager fra kommunerne, som vi behandler, skal nemlig holdes op mod et samlet antal sager, der på årsplan skal tælles i millioner. Og er det de væsentlige sager i kommunerne, vi ser i ombudsmandsinstitutionen? Utvivlsomt til dels. Men næppe fuldt ud.

Bedre samarbejde

I min tid som ombudsmand – nu knap seks år – har vi på den baggrund søgt at styrke det generelle samarbejde med kommunerne (og andre myndigheder). God dialog om praktisk vigtige spørgsmål kan nemlig ofte forebygge langt flere problemer, end vi nogensinde ville kunne behandle i konkrete klagesager. Og også her gælder, at det er bedre at forebygge end at helbrede.

I ombudsmandsinstitutionen er vi derfor optaget af at stille os til rådighed for kommunerne i det omfang, vi har praktisk mulighed for det. Gode relationer til KL og borgerrådgiverne, beredvillighed i forhold til de enkelte kommuners ønsker om diskussion og deltagelse i relevante konferencer som f.eks. Den Kommunale Jurist er i praksis væsentlige elementer i dette.

Det har imidlertid været vigtigt at gennemtænke, hvordan vi systematisk kan komme videre ad denne vej og i endnu højere grad nå kommunerne uden om de enkelte sager.

Dette skal også ses i lyset af, at jurister og sagsbehandlere i kommunerne formentlig i stigende grad kan opleve det som vanskeligt at tage højde for de ofte komplekse regelsæt, der regulerer kommunernes virksomhed. Store krav til kommunernes produktivitet, effektivitet og ressourceudnyttelse modsvarer jo erfaringsmæssigt ikke af tilsvarende forenklinger i regelgrundlaget. Og kommunerne skal naturligvis i sidste ende leve op til helt de samme krav om lovlig forvaltning og god forvaltningsskik som den øvrige offentlige sektor. Det ved vi, at kommunerne også meget gerne vil.

Juridisk værktøjskasse

Det siger sig selv, at det som det klare udgangspunkt er kommunernes eget ansvar at have det nødvendige faglige grundlag i form af overblik over lovgivning, retspraksis og ombudsmandspraksis mv. Men vi har i ombudsmandsinstitutionen stor forståelse for, at dette kan være en vanskelig opgave i en travl hverdag med fokus på også andet end jura. Og jo sværere tilgængelig juridisk viden er, jo mindre bliver den nok normalt opsøgt.

Med disse overvejelser som baggrund har vi gennem et par år arbejdet med tanker om systematisk videreudvikling af vores vejledende virksomhed over for myndighederne. Hjælper vi f.eks. kommunerne til at undgå fejl, understøt-

NYHED

ter vi jo borgernes retssikkerhed. Og det er det, ombudsmandsinstitutionen skal.

Myndighedsguiden er resultatet af dette arbejde. Der er tale om et særligt modul på ombudsmanden.dk, og det består af såkaldte 'overblik', der i koncentreret form vejleder om praktisk vigtige forvaltningsretlige spørgsmål, som erfaringsmæssigt giver anledning til problemer.

Hvert overblik indeholder en beskrivelse af det konkrete emne baseret på gældende ret og god forvaltningsskik, og vi giver ombudsmandsinstitutionens bud på typiske fejl, som myndighederne skal være opmærksomme på, og væsentlige pointer i form af en opregning af de vigtigste budskaber. I en række tilfælde beskriver vi også konsekvenserne af, at reglerne ikke bliver overholdt. Og vi giver praktiske anvisninger på for eksempel gennemførelse af partshøring.

I første omgang har vi lagt 14 overblik ind i Myndighedsguiden. De dækker en række centrale forvaltningsretlige problemstillinger som for eksempel offentligt ansattes ytringsfrihed, myndigheders pligt til at oplyse en sag, før de træffer afgørelse, forvaltningslovens krav om begrundelse og juridiske problemer ved overgang til IT-baseret forvaltning.

Eksisterende overblik vil blive opdateret i lyset af blandt andet ny lovgivning og praksis, og nye overblik vil løbende blive udarbejdet og lagt ind. På sigt er det ambitionen, at der i Myndighedsguiden kan hentes overblik over alle centrale forvaltningsretlige problemstillinger, som ombudsmandsinstitutionen beskæftiger sig med.

Det siger sig selv, at man som jurist eller sagsbehandler i kommunerne ikke i alle tilfælde kan basere sig alene på Myndighedsguiden. Der er netop tale om overblik. Lovtekster, forarbejder og juridisk litteratur vil derfor også fremover være vigtige redskaber i kommunerne.

Men Myndighedsguiden skal gerne vise sig at være en reel praktisk hjælp til kommunale jurister og sagsbehandlere i en travl hverdag. En hjælp til at forebygge og undgå fejl i sagerne. Og dermed en hjælp til at styrke borgernes retssikkerhed.

Vi håber i ombudsmandsinstitutionen, at kommunerne vil tage godt imod det nye redskab. Vi vil naturligvis i relevante fora spørge ind til den praktiske nytteværdi, og sidder man i kommunerne med gode ideer til nye emner eller til den måde, vi fremstiller dem på, er man altid velkommen til at henvende sig til os.